

>> ROČNIK VII. <<ISLO XV. JESEN' 2008 <<

: FANZIN · SPOLOČENSTVÁ · TOLKIENA:

Drahí čitateli Athelasu!

“Život je zmena”, a práve preto sa vám namiesto “tradičného” Lokiho z tohto miesta prihováram ja. Nemusíte sa však hned obávať zásadných zmien vo vedení Athelasu. Loki ostal šéfredaktorom, iba čo mi ponúkol úvodník.

Za posledného trištvrtre roka sa toho v ST veľa zmenilo. Pamäťam si, ako sme minulé číslo Athelasu skladali (za neustáleho Lokiho nešťastného lamentovania ako zle vyšla tlač obrázkov) ešte u Achsa v jeho Curiosity Café pri Národnom múzeu. (Áno, je to reklama, ale zaslúži si ju za to, že nám poskytol “prístrešie” skoro na celý jeden rok.) Teraz už máme naše vlastné priestory na Jedlíkovej 7. Stretávame sa tam pravidelne a oficiálne každý štvrtok od 18:00 (aj cez prázdniny), ale neoficiálne (a nepravidelne) je niekto v Klubovni skoro každý večer. Takže aj týmto by som Vás chcel srdečne pozvať na návštavu. A verím, že neostane len pri jednej...

A ani s tou tlačou to nebolo nakoniec až také tragicke. Posledné kusy Athelasu číslo XIV som videl naposledy niekedy pred tohtoročným SlavConom.

Čím sa nenápadne dostávame k ďalšiemu milníku na ceste časom. SlavCon 2008. S odstupom času (a možno aj tým, že som nebol až tak zapojený do únavného organizačného kolotoča) ho hodnotím ako veľmi úspešný con. Dosiahli sme magickú (na prvých SlavConoch to bolo nepredstaviteľné množstvo) hranicu 500 platiacich účastníkov, k tomu pridajte vyše 200 účinkujúcich a výsledkom je “Kvačalka” (ako ju familiárne nazývame), praskajúca vo švíkoch. Ale nielen to. Aj vďaka grantu od spoločnosti T-mobile sme sa konečne dostali do čiernych čísel. Neobávajte sa, nie je to “čistá ryža” pre organizátorov, ale financie, ktoré sa použijú na skvalitnenie budúcič ročníkov.

Ked' sme pri SlavCone, nedá mi nespomenúť mnohé pozitívne ohlasy. Myslím tým jednak “obyčajných” conujúcich a ich reporty roztrúsené po internete, ale aj pochvalné vyjadrenia mnohých VIP hostí SlavConu, ktoré odzneli napríklad na porade Slovenského fandomu na VartaCone. Za korunu tohoročných ohlasov by som ale osobne označil článok Františky Vrbenskej v júnovej Pevnosti. Ešte som ho sice poriadne nečítal, ale tí, čo tak učinili, hovorili, že je hustý. Takže ešte raz a pomaly... Za celý organizačný team ďakujem všetkým, čo nám aj takto pomáhajú v propagácii SlavConu. Lebo ako vieme, najlepšia reklama je práve tá, čo sa šíri od ľudí, “čo tam bolí”.

Františkou som trocha načrel do zahraničia, tak sa teda naplno vrhnime na zahraničné úspechy ST. Januárový TolkienCon v Prahe je už tradičnou akciou. Prídeme, stretneme množstvo známych, hodne sa bavíme, málo spíme, a podaktorí aj chodia na prednášky. Skrátka “standard”. Čo by som ale chcel vyzdvihnuť je udalosť zo začiatku júna. Ale pekne po poriadku... Niekoľko v decembri 2007 sa v mailovej schránke Spoločenstva objavila pošta zo Švédska. Forodrim jedna z tamojších tolkienistických spoločností oslavuje 36. výročie svojej existencie a pri tejto príležitosti organizuje veľkú oslavu, na ktorú sme

samoziemje pozvaní. Príležitosť, aká sa už nemusí vyskytnúť a tak sme po nej skočili. Kto bol, ako bolo a podobne by ste mali nájsť v reporte kdesi hlbšie v tomto čísle. Ja len poviem, že sme spoznali úchvatnú krajinu, skvelých ľudí (nie len zo Švédska) a načerpali inšpiráciu a motiváciu do ďalšej práce. Okrem toho sme získali cenné kontakty a nadviazali mnohé priateľstvá. Už teraz sa nám vďaka tomu rysuje program na niekoľko rokov dopredu Oxonmoot '09 v Anglicku, oslava Unquendoru (Holandsko) v roku 2011 a megaoslava 10. narodenín Slovensko + Grécko v roku 2012.

To je však momentálne príliš vzdialená budúcnosť. Vráťme sa teda do prítomnosti a k tomuto číslu. Chcel by som Athelasu XV, ale aj Vám všetkým, čo držíte toto vydanie v rukách, zaželať veľa zdaru a príjemné čítanie.

Ján “Eruantalón” Bakoš
Hlava Bielej rady ST

Foto čísla:

Kpt. Johanson & son (SlavCon 2008)

Na zamyslenie...

Jediné v živote, čo človeku naozaj patrí, je to, kým je a odkiaľ pochádza. To mu pomáha v jeho snažení, dáva mu oporu v ľažkých chvíľach, upozorňuje na seba samého. Bez toho je ako bárka na rozbúrenom mori.

Terry Brooks (The Knight of Word)

Snívať sám môže byť bezpochyby nádherné, však snívanie s druhými sa mi zdá nekonečne lepším.

Clive Barker

Každý z nás môže rozdať iba určité množstvo lásky, a preto ju musíme pozorne rozdeľovať medzi všetko, čo je pre nás dôležité, či už je to veľké alebo malé.

Robert Holdstock (Gate of Ivory, Gate of Horn)

AKO SA POZNÁ SKUTOČNÝ MILOVNÍK TOLKIENOVHO DIELA...

Januárový TolkienCon sa tohto roku opäť vydaril. Niečo, čo bolo pôvodne plánované ako jednorázová záleženosť pred šiestimi rokmi prerastlo do už tradičnej akcie, ktorá na tri dni zvolá všetkých skutočne pravoverných tolkienistov zo širokého okolia. Druhý conovský večer je obvykle vyvrcholením conu, na ktorom sa okrem pozvaných hostí obvykle predstavia aj ochotníci z českých Tolkien-positive združení, ktorí obecenstvo pobavia dobre zohranou paródiou ma niektorú z mnohých stredozemských tém. Tohtoročný TolkienCon však bol odlišný. Organizátori si povedali, že sú konečne na rade aj radoví účastníci conu, o čom informovali s predstihom aj na webe. Nanešťastie si však nikto nič nepriprial, s čím duchaplňi orgovia rátali a preto aspoň jedno krátke vystúpenie predsa len bolo. Následne vyzvali všetkých prítomných v sále, či sa predsa len niekto nenájde, aby skúsil len tak z voleja niečo na tolkienovskú tému prednieť či predviesť a pomohol tak zaplatiť dieru v programe. Napokon predstúpil jeden z pravidelných účastníkov, ešte školopovinný chalan.

Nasledujúcich desať minút bolo vyplnených hádam najstručnejšou, najtrefnejšou a najmä najúprimnejšou verbálnou štúdiou Tolkienej Stredozeme, akej som kedy bol svedkom. Na moju prosbu neváhal autor prispieť písanou verziou prednesu, ktorá bola pôvodne vytvorená ako polročná školská práca štvrtého ročníka. A ja nemôžem ináč, iba skonštatovať, že tak sa pozná skutočný milovník profesorovho diela...

Matúš "Loki" Hyžný

O DRUZÍCH STŘEDOZEMĚ

ÚVOD

Středozem... To magické slovo rozechívající srdce již tří generací onou nezaměnitelnou a až skoro bolestnou touhou, přirovnatenu snad jen k pocitům vyvolávaným Foglarovými Rychlými Sípy. To slovo, které může stejně tak znamenat líbezné a voňavé louky Lebenninu, jako vyprahlé haradské pouště, to slovo, pod kterým si každý představí něco jiného; někdo srázné svahy Mlžných hor, někdo nekonečný zelený koberec stromů Temného Hvozdu. Před jiným vystoupí Dlouhé jezero i s bohatým městem Esgaroth, jinému se otevře pohled přes Velké moře a Atlantě až do nezměrných hlubin, kde užírá jako drahokamy se třpytí Tol Eresseu a Valinor. Jisté je, že každý uvidí podivuhodná místa, na které není možno zapomenout, ať už jde o vysoké věže Minas Tirith, nebo o Zlatou síň Meduseld pod úpatím Bílých hor. A co víc, Středozem není jen jedna, ale lze ji najít mnohokrát a pokaždé bude trochu jiná.

Ted' se možná budou mnozí rozhněvaně tázat, jak můžu být vůbec schopen něco takového napsat. Vždyť tvrdit, že je více Středozemí, to téměř hraničí s herezí, když všichni ví, že je jen jedna jediná neopakovatelná, překrásná a unikátní Středozem, kterou nám před víc jak půl stoletím ukázal geniální britský lingvista a spisovatel John Ronald Reuel Tolkien v dílech Hobit a Pán Prstenů. To je sice pravda, ale ne zcela. Nebo, ještě lépe, ne celá pravda. Protože Středozemí je mnoho a já brzy vysvětlím, jak je to možné.

DRUHY STŘEDOZEMÍ - TEORIE

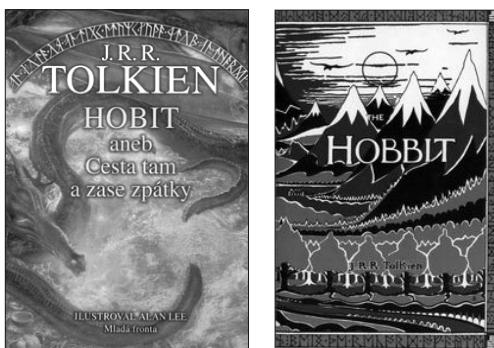
Již dlouho se táhnou spory mezi fundamentální a liberální větví tolkienistů. Ti první považují často za svatokrádež smytelnou pouze krví samotnou existenci jakékoli fanfikce, ilustrace, na níž není všechno přesně podle knihy a co se týče filmu, raději předstírají, že žádný není. Naproti tomu ti druzí často nadšeně a s velkou láskou produkují přesně to, co ty první tak hluoce uráží a poburuje (rozuměj ilustrace, fanfikce a v případě těch movitějších i filmy). Zdá se, že liberální větev fanoušků má navrch (konec konců, ne každý je ochoten a schopen si pamatovat jména všech elfských knížat od stvoření až po pád Beleriandu a vést nad jejich seznamem vážné a dlouhé diskuze, či polemizovat nad barvou Frodova klobouku, měl-li jaký) a to může být způsobeno faktem, který té fundamentální věti unikl: To, co nám ve svých knihách profesor Tolkien předkládá, nemůže být jediná pravá verze Středozemě. Vždyť sám Tolkien prohlásil, že se nepovažuje za autora, jako spíše za vypravěče, nebo interpreta středozemských příběhů. Tak proč by takovým interpretem nemohl být sám fanoušek, nebo Peter Jackson, nebo kterýkoli jiný člověk, toho schopný? Koneckonců, už k tomu došlo a tak nám vzniklo množství Středozemí, nebo jejich podání.

Řekl bych, že hlavní tři typy Středozemí jsou: **filmová, herní a knižní**. V další kapitole si povíme, jak se od sebe jednotlivé druhy Středozemí liší, v čem jsou si podobné a jak je lze dále dělit a nakonec si povíme ještě o speciálních Středozemích, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť často svou krásou překonávají ty výše uvedené.

DRUHY STŘEDOZEMÍ - PRAXE

1. Knižní Středozem

Je vlastně jediná legitimní Středozem, resp. verze středozemských příběhů uznaná fundamentální větví fanoušků. Jedná se o tu Středozem, jak ji popsal profesor Tolkien. Existují spory, které vydání Pána Prstenů a Hobita se má brát jako směrodatné a zda uznávat Silmarilion, když ho vydal vlastně až Tolkenův syn Christopher a jeho otec ho nepovažoval za dokončený. Největší výhodou této Středozemě je to, že je mistrovsky a podrobně popsána a přesto nechává prostor pro fantazii (to už ale zabíháme trochu jinam) a přesto je na nás, jak si hrdiny a místa představíme.

Tato nutnost představovat si, spolu s celkem značnou délkou a náročností knihy je však pro mnohé lenochy nevýhodou a proto žádali film. Jejich přání se roku 2001 vyplnilo a světlo světa spatřil film Pán Prstenů: Společenstvo Prstenu od Petera Jacksона.

2. Filmová Středozem

Obavy mnohých fanoušků knihy, že režisér Vesmírných kanibalů jejich svatou knihu zprzní a zničí se ukázaly být více méně liché. Přestože došlo k dějovým změnám a ne všechno odpovídá knize, nedošlo k nepřekousnutelným ranám a film je rozhodně důstojným představením knihy pro širokou masu sice negramotných nebo líných lidských tvorů, přesto však toužících po plodech Tolkienova génia. Protože film Hobbit má být na plátna kin uveden asi roku 2010, pomineme jej a budeme pracovat téměř výhradně s již existujícími filmovými zpracováními Středozemě, mezi které patří i téměř neznámé animované filmy Hobbit (1977) a Return Of The King (1980), jakož i jeden způli animovaný a způli hraný film, jehož kvalita je však silně diskutabilní, byť ho točil slavný režisér animovaných filmů Ralph Bakshi.

Nyní tedy k výhodám a nevýhodám filmové Středozemě. Ty jsou více méně stejné, jako ty knižní, jenomže otočené. Není zapotřebí velké představivosti ani mentální vyspělosti a můžeme vidět ty nejdůležitější místa Středozemě pěkně zblízka v DVD kvalitě a s komentářem režiséra. Jacksnova Středozem je krásná, velká a jednoduchá ale není tak tajemná, protože její hranice nelze moc posunout za hranice toho, co jsme viděli na plátně. Naproti tomu Středozem animovaných filmů je mnohem tajemnější, na druhou stranu ale ještě méně spletitá a vážná, skřeti tam nezpívají sprostě ani falešně a Bilbo tam vypadá skoro jako nějaká příšera ze seriálu Teletubbies.

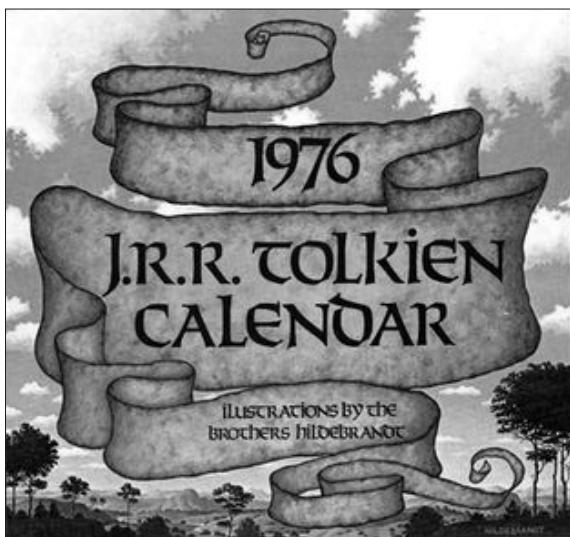
Přesto, skrče filmovou Středozem se lze dostat k té knižní, nebo k Středozemi **vlastní**, o které si ještě povíme. Nyní se však budeme věnovat trošku diskutabilní Středozemi **herní**.

3. Herní Středozem

Existuje množství her z prostředí Středozemě. Za všechny uvedu Battle for Middle-Earth od EA Games, nebo deskovou hru Hobit. Každá hra přináší Středozem trošku jinou. Zatímco Battle for Middle-Earth se drží filmu, byť provádí silné dějové změny, desková hra Hobit vyšla dávno před filmem, není jím tedy ovlivněná a vytváří naprostě unikátní a jinou Středozem, jejíž mapa je poněkud jiná než ta, na kterou jsme zvyklí a kde platí jiné zákonitosti magie a obchodu apod., než v knihách či filmech. Přesto je jakákoli herní Středozem velmi podobná té filmové. Opět prakticky nelze opustit hranice popsaného a u počítačové hry ani hranice pravidel. Přesto jsou herní Středozemě velmi populární, protože nabízejí možnost podívat se na známé události postavy a místa z poněkud jiného úhlu, zkoušet doopravdy dobýt Helmův Žleb, nebo zachránit Boromira. Je prakticky jisté, že legitimních (Tolkienem popsaných a napsaných) Středozemí je určitý počet (jedna) a ten se evidentně nezmění. Stejně tak se asi nedočkáme mnoha oficiálních remaků filmu. Zato herních Středozemí může a jistě bude přibývat. Vždyť zatím si herní průmysl a to nejen počítačový pouze smočil špičky prstů ve velkém jezeře možností, jak zpracovat Tolkienův svět a jak ho proměnit ve hru.

Další Středozemě

Samozřejmě, existují ještě jiné druhy Středozemí, které jsou v mnohem krásnější a lákavější než ty výše uvedené. Tak například můžeme Tolkienův svět poznávat pouze z obrázků, ať už jeho, nebo jiných ilustrátorů (Bratři Hildebrandovi, John Howe, Ted Nasmith...). Pak by se jednalo o Středozem **obrázkovou**. Samozřejmě, bez znalosti příběhu si ji tolik neužijeme, ale... Zde se pomalu dostáváme k důležitému bodu, kterým je ono slibné a tajemné „ale“, slovo které je často používáno a zneužíváno a v tomto případě skrývá úžasný fakt, který však zatím zůstane skryt, abych neztratil nit. Dále můžeme Středozem poznávat pouze z map, což je podobné jako z obrázků, a proto ani nebudu zmínkovat ono „ale“ a přesunu se dále, a to ke Středozemi **skutečné**.

Možná se ptáte, jak může být Středozem skutečná, když je vymyšlená, také neskutečná, ale odpověď je následující: Středozem nemusí být pouze místo, ale také stav mysli, či ještě lépe, kolektivní povědomí udržované nějakou skupinou lidí na jednom místě. Taková Středozem se objeví na každé správné „dřevárně“, „larpu“ nebo dobře vydařeném TolkienConu. V případě dřeváren či larpů se jedná takřka o Středozem herní, ale protože tady už jde o skutečná rozbitá kolena, skutečné nastydlé ledviny a skutečně vyražené zuby, myslím, že si zaslouží vlastní kategorii. Samozřejmě, že jistě existuje ještě mnoho druhů Středozemí, není však v mém pověření, ani v mých silách, ni v mém úmyslu tyto Středozemě popsat. Pro mě je však z celé této statí nejdůležitější popsání Středozemě **osobní** nebo také **vlastní**.

VLASTNÍ STŘEDOZEM

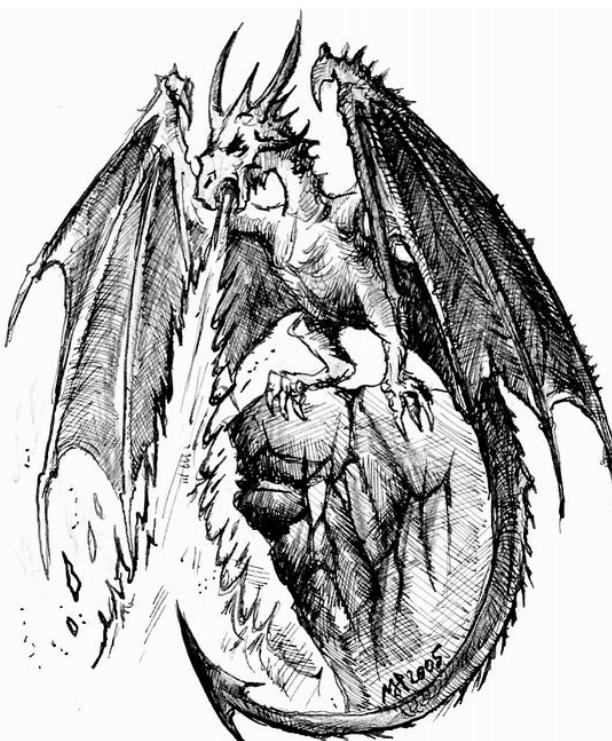
Když jsem byl ještě malý, tak malý, že jsem sotva uměl číst, občas se ke mně dostaly jisté pověsti, nějaké příběhy vonící dálkou. Nevěděl jsem tehdy moc o končině zvané Středozem, ale už nic neříkající útržky informací napsané na mapě Středozemě od Johna Howea a Teda Nasmithe ve mně vyvolávaly

příjemné rozechvění. Už tehdy jsem něco slyšel o Třech prstenech elfích knížat, o Bilbovi a Glumovi, o čaroději Gandalfovi, který velkým tryskem jel do Minas Tirith a v patách se mu hnala válka. Taktéž jsem měl jisté povědomí o devíti Černých jezdících kroužících kolem Barad-Dûr a o třinácti trpaslících a mapě procházeck s oblíbenými trasami vyznačenými červenými čárkami. A ta překrásná a podivná jména, která vě mně vždy vyvolávala ty nejblaženější pocity: *Forodwaith, jezero Nûrnen, jezero Rhûn, Eriador, zde bývala říše Arnor, Zvadlá Vresoviště, Belfalas, zde bývala říše Angmar, Obroviště*, apod. V době kdy jsem ze Středozemských příběhů znal jen pramálo, pro mě tato mapa a ta jména znamenala cosi krásného a dalekého, nepoznaného a nepoznatelného... Středozem, ta bájná země, o které jsem ještě nic nevěděl, ale už tehdy jsem ji miloval.

ZÁVĚREM

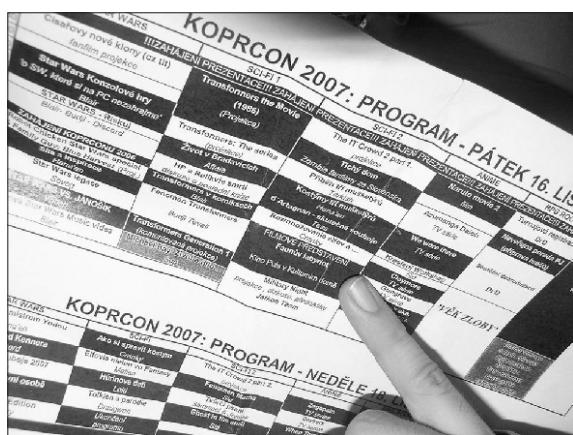
Není důležité v jaké Středozemi se zrovna pohybujeme, ale mějme vždy na mysli, že náš pobyt v ní by neměl být omezován žádnými dogmaty přikazujícími nám nějak chápout viděné a slyšené, neboť Středozem je všech a je příliš podivuhodná a krásná na to, aby se dala obsáhnout do několika obrázků nebo knih. Poté, co jsem si přečetl Hobita a Pána Prstenů, už se pro mě kouzlo nepoznaného ze Středozem vytratilo. To by se však nemělo stávat a my se musíme snažit aby se to nestávalo, bud'me pokorní - je to vzdálený a nádherný svět, který je třeba stále oběvovat - vždyť stále stojíme na jeho okraji a jen nesměle nakukujeme, jako hobit který stojí na břehu moře a udíveně hledí, nechápe, ale je nesmírně šťasten.

Jan Parolek

KOPRCON 2007

Pôvodne som chcel tento report písť štýlom "Kapitánov denník. Hviezdný dátum....". Kedže som sa k nemu dostal až mesiac po akcii a pamäť bola k presnému časom krutá, neostáva mi nič iné, len ho napísat "normálne". Takže...

Piatok 16. novembra. Ráno na Hlavnej stanici v Bratislave.

Zraz výpravy prebehol ako obvykle, v stanovenom termíne som tam bol ja a Eliška - kamarátka mojej sestry, ktorá s nami náhodou mala kus cesty spoločný. Po chvíli čakania dorazil zvyšok výpravy Melian a ešte neskôr aj zadýchaná Cranky. (Loki dorazil v sobotu večer.) Vraj ešte odovzdávala neviemčo do roboty, atď.... No nič. Nasadli sme do vlaku a pohli sme sa. Cesta do Břeclavi prebehla bez problémov, rozlúčili sme sa s Eliškou a po prestupe do vlaku do Studánky začalo pravé cestovné dobrodružstvo. Ved' čo by to bola za cesta na KoprCon, keby sa niečo nepo.... nepokazilo. Tentokrát sa pokazila lokomotíva. Rozlúčili sme sa teda s vidinou, že dorazíme ešte pred začiatkom registrácie a po chvíli čakania sme prestúpili do osobného vlaku idúceho našim smerom. Mozadzným klincom na cestovnom trpasličom chlebe vsak bolo, že počas čakania nášho osobáku na nasledovnej stanici nás minula náhradná lokomotíva, ktorá sa po chvíli vrátila aj s našim pôvodným vlakom. Tak sme pekne prestúpili nazad a "rýchlikovo" sa dopravili do Studánky. Tam sranka pokračovala. Nejaký dobrák presunul vlaky do Kopřivnice z toho zadného zastrčeného nástupišťa na normálne. My sme vlak samozrejme hľadali najprv tam vzadu. Kým sme zistili, kde ten vlak schovali, takmer nám ušiel. Ešte že len takmer. V motoráčiku už začalo stretnutie známych aj neznámych scifistov a "my skúsenejší" sme sa začali tešiť na neoficiálne bežecké preteky na trati stanica registrácia telocvična. Pretek je to dôležitý najmä z toho dôvodu, že víťazovi sa väčšinou podarí ukoristiť jeden z veľkých matracov na ktorom sa tak príjemne spí. Myslím, že práve táto vidina primála zvyšok výpravy k tomu, aby mi dovolili ísť mojim tempom a nepokúšali sa ma zastaviť. No čo... užil som si to. Registrácia prebehla bez problémov

(Iba sa mi to zdalo, že minulý rok bol pri registrácii väčší nátresk?), útok na telocvičnu a získanie jedného z vyššie spomenutých matracov len podčiarkol celkovú úspešnosť dňa.

Po krátkom občerstvení sa (Darček od sponzora - "elfie uši" boli rovnako dobré ako tradične.) a prezlečení sa do kostýmov sa rozbehli prednášky. Chvíľu som sa len tak motal a nasával atmosféru, ale nakoniec som zapadol do miestnosti, kde prebiehala línia o Troch Mušketieroch. Na nej som vlastne strávil väčšinu conu. Holt... môžem ja za to, že ma technické parametre krížnikov z Epizódy III a psychologické pohľady na postavu Anakina Skywalkera akosi.... nudia? Ale Traja Mušketieri boli fakt dobrí. Nikdy by som nebol povedal, koľko rôznych filmov sa o nich natočilo.... Okrem filmov bola náplňou prednášok v tejto línií aj móda a životný štýl v rannom baroku. Veľmi zaujímavou prednáškou o ženách v tomto období sa v sobotu blysla aj Františka Vrbenská.

Neskorý piatkový večer patril Crankii a jej prednáške s "krycím" názvom Rozmnrozenie Elfov venované všeobecne humanoidným rasám vo Fantasy. Učasť nebola vysoká, ale myslím, že oproti nedávnej prednáške to bol úspech.

Sobota 17. novembra

Sobota prebehla v (pre mňa) tradičnej conovej atmosfére. Hned' zrána som sa usadil do miestnosti s Troma Mušketiermi a do obedu som sa odtiaľ tuším ani nepohol. Ale oplatilo sa. Prednáška venovaná filmom bola prešpikovaná veselými ukážkami z nich a podarilo sa mi nejakým zázrakom získať aj DVD s kresleným filmom od Disneyho. Na obed sme sa s Melian, Johansonom a neviem kým všetkým ešte vydali do blízkej pizzérie. Kým sme čakali na pizzu, "priputovalo" k nám bábo jednej z prítomných dám. Keď nad tým tak uvažujem... myslím, že dotyčný človečik strávil väčšinu conu v rukách nepatriacim jeho rodičom. Taký je ale osud "conových detí" - každý ich chce chvíľu popestovať. Kým sme obedovali (a bol to obed hojný - čašníčka nám omylom doniesla cudziu pizzu a kým sa na tento omyl prišlo, mali sme jej polovicu zjedenú) výborne sme sa bavili debatou na tému "Ako by to v StarTreku vyzeralo, keby mali OS od nemenovanej firmy z Redmondu". Myslím, že by sme mali na túto tému urobiť divadlo. Fakt to stalo za to.

Poobedie sa nieslo v pokojnom duchu prednášok a poval'ovania sa v telocvični. Teda poval'ovania sa... Isté nemenované osoby z našej výpravy sa samozrejme rozbláznili a skončilo to zákerným útokom na moje "zimné doplnky" na dolných končatinách. Za čo ich ešte stihne trest. Ako vravia Klingoni, „bortaS bIr jablu'DI' reH QaQqu'nay“.*

Sobotný večer vyplnil tradičný Galaprogram s tradičným vyhlasovaním výsledkov tradičných súťaží. Presne v zmysle tradičí bol tento rok sprievodný program... no... minulý rok bol lepší. Music videá ma tentokrát až tak nebrali. Môžem ja za to, že som nevidel ani jedného Rockyho a teda jeho soundtrack/trailer v podaní postáv zo StarWars ma skrátka neupútal? A aj divadlo bolo opäť nejaké rozťahané... Presne ako to býva každý druhý rok.

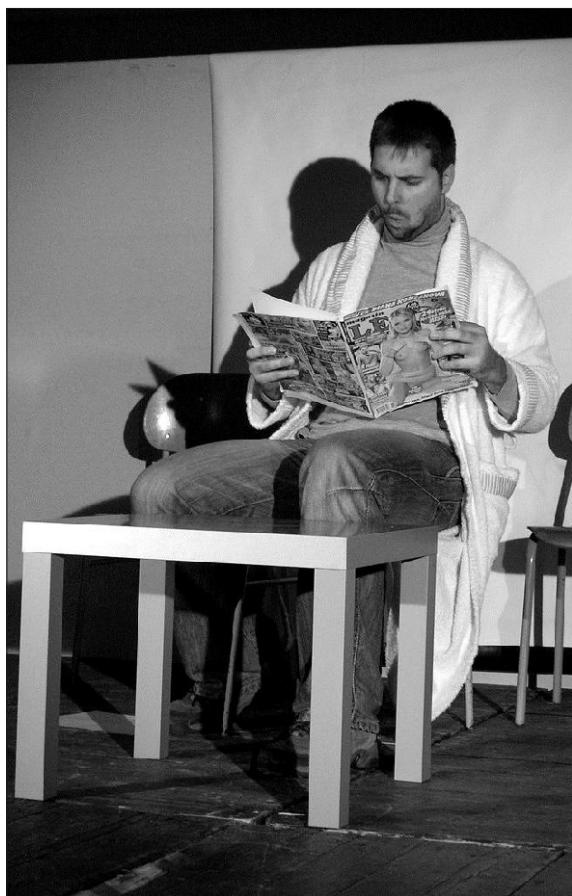
Nedel'a.

Ráno prebehlo hlavné kolo ST prednášok. Neviem... asi to bolo spôsobené skorou rannou hodinou, ale mali sme celkom prázdro. Prednášky to však boli dobré. Cranky aj Loki sú osvedčení prednášatelia a ani Melian sa nenechala zahanbiť. Obávam sa však, že nedostatok publiku bol spôsobený hlavne tým, že KC je v prvom rade StarWars akcia. Tolkienistov je tam (žiaľ) veľmi málo.

Po prednáškach sme sa pobalili, rozlúčili a vydali sa na cestu vlakom domov. Tá bola samozrejme dobrodružná. V Přerove sme akosi zmeškali vlak (čo sme tam boli, vieme vďaka komu, ale rozpitvávať to nebude... :-P) a tak sa nám cestovanie opäť natiahlo. Ved' ako inak...

Čo dodať na záver? KoprCon je príma zážitok aj pre tých, čo nevedia poskladať X-wing z hárku papiera. (Mne sa to cestou tam skoro podarilo...) Čo sa však tolkienistických prednášok týka, neviem či bude mat' nabudúce kto prednášať. Sme tam totiž hodne "mimo misu" a málokto z nás obetuje peniaze na cestu len kvôli tomu, aby mohol prednášať práznej miestnosti.

Ján „Eruantalon“ Bakos

*Pomsta je jedlo, ktoré najviac chutí studené.

Z A D E S A Ľ (4 & 5)

::::::: DVE VEŽE :::::::

Dve veže som kvôli tomuto *Za desať* začal čítať asi päťkrát. A vždy som sa zasekol niekde na okraji Fangornu. Nakoniec som ale kritické miesto predsa len prekonal a prinášam Vám (už pravidelnú) ďalšiu dávku zaujímavostí z kníh nášho milovaného JRRT.

1. V piesni na rozlúčku s Boromirom najprv Aragorn spomína západný vietor (s odkazom na severný), potom Legolas južný (tiež s odkazom na severný) a nakoniec opäť Aragorn severný. Východný vietor sa zo zrejmých dôvodov (a nie je to preto, že by to vyšlo na Gimliho) nespomína.

2. Pri zajatí prišli Pipin a Smiešok (Chicho) o lórienske nože, Pipin neskôr aj o sponu. (Všetko im v Železnom pásu vrátil Aragorn).

3. Plný éored má 120 jazdcov. Éomer stratil pri potýcke so skŕetmi (ohyzdmi) na okraji Fangornu viac než desatinu jeho počtu (12 koní a 15 mužov).

4. Správy od Galadriel odovzdal Legolasovi, Aragornovi a Gimlimu Gandalf na Stromobradovom pahorku. (Aragorn neskôr dostal ešte jednu po Dúnadanoch. Ale tá bola od Elronda a navyše v Návrate Kráľa.)

5. Gimli sa nestihol vrhnúť na Grímu. Zadržal (alebo lepšie, predbehol) ho Gandalf. Slovne.

6. Gimlimu robili „taxikárov“: Legolas do Fangornu, Gandalf do Edorasu, Éomer do Helmovho žľabu (toto ma obzvlášť zaujalo... keď uvážime, že medzi nimi stále neboli vyriešený spor ohľadom

Galadriel) a potom opäť Legolas (minimálne do Železného pásu, ale predpokladám, že aj potom).

7. Éomerov kôň sa volal Ohnivec, Théodenov Bélohrívák.

8. Mŕtvi skŕeti (ohyzdi) z Helmovho žľabu boli (pravdepodobne) pochovaní v Smrtnom vrchu, ktorý tam ostal po odchode huornov. Nerástla na ňom tráva rovnako ako na mieste, kde neskôr padol nosič Pána Nazghûlov.

9. Od Železného pásu šiel Pipin s Aragornom a Smiešok (Chicho) s Gandalfom. Potom sa z pochopiteľných príčin vymenili.

10. Sam je jednoznačne Berserker. V Cirith Ungole najprv dolámal na Glumovi palicu od Faramira (ľavou rukou!), následne si vzal okrem svojho aj Frodov meč (do povestnej lavačky), vrhol sa na Odulu (Opuchu), a kým sa spamätala, utáľ jej Žihadlom pazúr, bodol ju svojim mečom do oka a rozpáral jej Žihadlom bruchu (síce len povrchovo, ale predsa). Keď sa ho (ako vieme, neúspešne) pokúsila zasadnúť, zarazil jej Žihadlo do tela a následne ju „dorazil“ flashbangom od Galadriel. Respect nigga!

Bonus (,ktorý je podľa mňa zaujímavý, ale nie nutný):

a) Pri Raurose si svoje odbojovali aj Legolas a Gimli. (Inde ako Boromír a Hobiti, ale predsa.)

b) Stromobrad mal na rukách po sedem prstov.

c) Hasúfelov pôvodný majiteľ bol Gárulf, o Arodovom pánovi sa Éomer nezmieňuje.

d) Nekonečné schody v Morii mali svoj vrchol na Zirakzigile (Celebdil).

e) Pred Edorasom stálo pri príchode časti Spoločenstva 9 a 7 mohýl kráľov Rohirrov. (Théodred teda ešte neboli pochovaný...) [Tu by som chcel podčakovať Lothmíril, ktorá odhalila moju chybu a zachránila moju čest.]

f) Helmov žľab sa nachádzal pod vrchom Trirog.

g) Žľabová hradba mala „len“ 20 stôp. Teda čosi vyše 6 metrov. Sprvotí som si mysel, že bola omnoho vyššia.

h) Meč Narsil bol dielom kováča Telchara (trpaslík z Nogrodu).

i) Palantíry boli pôvodne rozmiestnené nasledovne: Minas Anor, Minas Ithil, Orthank, Osgiliath (hlavný palantír), Annúminas, Amon Sûl, Vežové kopce (Elendilov palantír).

j) Frodo a Sam videli (alebo cítili) Nazghúlov 5 krát počas svojej púte do Mordoru: pri zliezani úpätia Emyn Muil, v močiaroch, 2 krát pred Morannonom (tito dvaja leteli asi k Sarumanovi) a potom ešte niekoľko Nazghúlov na tom istom mieste o čosi neskôr.

k) Froda a Sama strážili počas prepadu v Ithiliene Mablung a Damrod. Na Gluma (Glocha) mal „štastie“ Anborn. (Videl ho cestou do Henneth Annûn a tiež ho aj spozoroval, ked’ chytal ryby.)

l) Skŕet (ohyzd), ktorého chytila Odula (Opucha) a „zabudla“ naňho sa volal Uftak.

::::::: NÁVRAT KRÁĽA :::::::

Príbeh Pána Prsteňov a oficiálne prvú polovicu nášho seriálu uzatvára Návrat Kráľa. Pozrite sa teda na to, čo zaujímavého mi (nám) pán profesor pripravil pri čítaní tejto Knihy. Zameriam sa hlavne na príbehovú časť. Dodatky skôr (obsahom a rozsahom) patria k Silmarillionu.

1. Gondorské majáky stáli na týchto kopcoch (v poradí od Minas Tirith): Amon Dîn, Eilenach, Nardol, Erelas, Min-rimmon, Calenhad a Halifirien. Posledný je na rohanskom pomedzí a nie pri Edorase, ako to bolo zobrazené vo filme.

2. Keď Hirgon prišiel so svojim posolstvom za Théodenom, stráže ohlásili len jedného muža. Théodenovo vojsko však pri svojom blížení sa k Minas Tirith našlo mŕtvoly dvoch poslov. Navyše Gandalf a Pipin stretli na ceste do Minas Tirith troch jazdcov, „ktorí však pri nich nezastavovali a zmizli smerom na západ“. Žeby to boli tiež poslovia s červeným šípom? V tom prípade ich počet pekne kolísal.

3. Aragornov vlastný kôň, ktorého mu priviedli hraničiari zo severu sa volal Roheryn.

4. V mojom (Dotlač druhého vydania, Mladá Fronta 2000) vydaní je chyba v počte mohýl. Po pohrebe Théodena podľa nej bolo na východnej strane

Mohylového poľa deväť pahorkov. Ale Ked’ sa vymenovávali králi v nich pochovaní, spevák menoval len osem mien. V mojom anglickom vydaní (Harper-Collins 2001) je táto chyba opravená na osem mohýl.

5. Mŕtvola na Cestách Mŕtvych je pravdepodobne Baldor, syn Bregov, ktorý sa tam vydal po zbrklej prísahе na oslavu dokončenia Meduseldu.

6. Gondorský červený šíp neboli celí červený. Taký bol len hrot. Operenie bolo čierne a predpokladám, že driek šípu bol „klasický“ drevený (teda bez zafarbenia).

7. Dernhelmov (Éowynin) kôň sa volal Vetroplach. Príznačné meno...

8. Smiešok (Chicho) preťal Pánovi Nazghúlov šľachu pod kolenom, čím ho vyrušil a umožnil tak Éowyn jej vydarený zásah.

9. Aragornova zástava, ktorú vztýčil na lodiach pri príchode k Minas Tirith, vyzerala nasledovne: na čiernom podklade Biely strom, okolo neho 7 hviezd z drahokamov od Arwen a nad ním vysoká (Elendilova) koruna zo zlata a mithrilu.

10. Keď Éomer na Pelenorských poliach stretol Aragorna a povedal mu, že ich postihlo mnoho žiaľov, ten sa rozhodol pomstíť ich hned’ a rozprávanie o nich odložiť napotom. Očividne neboli Klingoni, lebo tí majú pomstu najradšej studenú.

Bonus: (ktorý je podľa mňa zaujímavý, ale opäť nie nutný)

a) Cesta Gandalfa a Pipina sa odohrávala presne v čase, keď bol Frodo a Sam v Henneth Annûn. V knihe sa výslovne píše, že Pipin a Frodo pozerali na ten istý mesiac.

b) Beregond pochádzal z Ithilienu.

Týmto sa s Vami možno na chvíľu rozlúčim. Nasledovať budú knihy (Silmarillion a Nedokončené príbehy), ktoré sa nedajú prečítať len tak z rýchliku. A teda neviem (a nechcem) slúbiť, že to do ďalšieho čísla Athelasu stihnem. Ale pokúsim sa.

Ján „Eruantalón“ Bakos

JAZYKOVÉ POZADIE SLOVA “ORK”

Za posledných pár rokov sa roztrhlo vrece s fantasy románmi (U susedov ide najmä o vydavateľstvo Fantom Print.), kde vystupuje táto primárne “záporná” rasa ako hlavní hrdinovia príbehu. Kde to všetko začalo, ľažko povedať, ale v spropagovaní tejto rasy mal prsty aj JRRT, aj keď zrejme netušil, kolkým z nás budú orkovi tak imponovať. Ako sa na nich pozeral Tolkien, to sa snaží osvetliť nasledujúci príspevok.

K pojmu ork

Orc (v prekladoch ako *skřet*, *ohyzd*, *ork*) je podoba mena, ktorým ostatné národy Stredozeme nazývali tento ohavný národ v rohanštine. Pôvod má v sindarskom slove *orch* (v prekladoch ako *skirit*, *ohyz*).

Slovo *orc* však nie je takou jednoduchou záležitosťou, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Jeho prvý výskyt možno zaznamenať v heroicko-elegickej básni Beowulf (750 - 950 n.l.), kde sa v 112-tom verši spomínajú istí *orc-neas**. V Starej angličtine toto slovo znamená niečo ako *démon*. Je dosť možné, že zo staroanglického slova tohto významu Tolkien vychádzal. Na adresu orkov AElfwinovým perom totiž píše: „Môžeme ich nazývať orkami, pretože v dávnych dobách boli silní a chlpatí ako démoni, i keď neboli skutočnými démonmi.“

Pojem *orc* je teda mierne zavádzajúci, keďže orkov nemožno považovať za démonov.

S týmto slovom Tolkien dlho nebol spokojný a je mu v jeho písomnostiach venovaného pomerne veľa miesta. V desiatom zväzku History of MiddleEarth s názvom Morgoth's Ring sa dokonca píše, že správne by sa v modernej angličtine slovo *orc* malo písat s *k*, teda *ork*. Tolkienovi muselo toto slovo sedieť v žalúdku pekne dlho, pretože až v roku 1969 sa definitívne rozhodol, ktorá forma je z lingvistického hľadiska správna.

Takmer všetkým Tolkienovym príbehom predchádzajú dva malé zošity, ktoré tak tvoria prvý „lexikón“ elfských jazykov. Jeden zo zošitov sa zaobrá Quenyjštinou, druhý je slovníkom tzv. „gnómskeho“ jazyka. Quenyjský slovník uvádza pojem *ork*, v ďalších písomnostiach sa spomína *orkor*, zjavne ako plurál tohto slova. Naproti tomu gnómsky slovník pracuje s výrazom *orc* (pl. *orcin*, *orchoth*), z ktorého pravdepodobne neskôr vzniklo sindarské *orch* (pl. *yrch***), pričom v Tolkienovej jazykovej mytológii tomu bolo naopak, pojem *orch* predchádzal slovu *orc*.

Kým v Pánovi prsteňov Tolkien používa stále pojem *orc* (pl. *orcs*), neskôr po roku 1969 všetky ďalšie práce operujú so slovom *ork* (pl. *orks*). Dvojica podstatného a prídavného mena *orc* *orcish* navyše kvôli zákonom modernej angličtiny nefunguje, preto aj V Pánovi prsteňov používa Tolkien prídavné meno *orkish* a nie *orcish* (vyslovované ako *orsiš*). Pravdepodobne z dôvodu vyhnutia sa nežiaducej zmene hlásky sa Tolkien napokon rozhodol pre svoju pôvodnú, v Quenyjskom slovníku zahrnutú verziu pojmu, a sice *ork*.

Orkvia v iných jazykoch

Orkvia boli medzi národmi Stredozeme známi pod rôznymi označeniami. Ako prví s nimi prišli do styku Noldor. Orkov poznali ako *glamhoth*, čo by sa dalo preložiť ako *hlučný národ*, alebo *hlučná tlupa* (sindarsky *hoth* = ľud, národ; *hothri* = armáda; *hothron* = kapitán). Wossavia ich volali *gorgûn*. Asi najvýstižnejším pomenovaním orkského plemena sa pýsi entština. Voľný preklad by znel asi ako: *zlookičiernorukí-krivonohí-bezcitní-pazúroprstí-straňerzraví-krvilační*. Jediným entským slovom by sa dali označiť ako *burárum*.

Goblini...

Kým v Pánovi Prsteňov Tolkien označuje orkov pojmom *orc*, v Hobbitovi sa stretávame so slovom *goblin*. Hobit je dielo celkovo pojaté inak ako Pán prsteňov; aj to je možno dôvod, prečo sa v Pánovi

prsteňov Tolkien označeniu *goblin* vyhol. Podľa Davida Daya sa dá toto slovo preložiť ako *zlý duch*, čo by bol pojem ešte zavádzajúcejší ako pojem *orc* (= ?démon).

Taktiež je možné označiť horských orkov žijúcich v Hmlistých horách pojmom *goblin* na odlišenie od klasických príslušníkov tejto rasy (Z tohto faktu vychádzali aj tvorcovia filmovej trilógie.). Následne je však otázne, prečo tento pojem Tolkien nepoužil v morijskej epizóde Pána prsteňov.

O prekladoch

Najpestrejšie prekladaní sú *goblins* v Hobbitovi. Kým poľský Hobit Marie Skibniewskiej sa s prekladom pojmu *goblin* vôbec netrápi, nemecký preklad Waltera Scherfa operuje so slovom *ork*, pravdepodobne z dôvodu náväznosti na Pána prsteňov. Český preklad Františka Vrby *skřet* taktiež korešponduje s prekladom Pána prsteňov od Stanislavy Pošustovej, aj keď sa originály oboch diel v označení orkskej komunity rozchádzajú.

Zaujímavým vývojom prešiel preklad Tolkienovych diel na Slovensku. Viktor Krupa v prvom slovenskom preklade Hobita z roku 1973 (vydanom pod názvom Hobiti) pracuje so slovom *škriatok*, ktoré sice aspoň približne korešponduje s anglickým výrazom *goblin*, zd'aleka však nevystihuje podstatu orkskej náture***. V roku 2002 opäť vychádza Hobit v slovenčine a to hned v dvoch prekladoch. Jednak je tu pôvodný Krupov Hobbit so *škriatkami* a taktiež Hobit Otakara Kořinka, ktorý slovo *goblin* prekladá ako *škrat*. Aby sa čo najviac priblížil anglickému originálu, v preklade Pána prsteňov nahradza pojmom *škrat* výrazom *ohyzd* (,proti ktorému sa búri pomerne veľká časť slovenskej tolkienistickej obce, ktoré je však mimoriadne výstížným pomenovaním danej rasy).

[Poznámka k pojmom *škrat*, *skřet*.

Tento slovenský a český výraz pochádza z germánskeho pojmu *scrat*, ktorý označuje lesnú bytosť, prevažne nie príliš vľúdneho charakteru. Od neho sa odvodzuje aj nemecký výraz *schratt*, či staronórsko slovo *skratti* charakterizujúce *hlucného ducha* (nórsky *skratta* = *robit' hluk*). Práve posledne spomenutý výraz sa výborne hodí k Tolkienovmu noldorskému označeniu *glamhoth* (= *hlucný národ*).]

* - David Day píše o podobnom pojme *ornacea* položenom ako *chodiace mŕtvoly*.

** - Je zaujímavé, že podobný pojem a sice *grymyrch* použil Paul Kearney vo svojom románe *A Different Kingdom* (česky *Cizí Království*, Deus, Plzeň 1998) na označenie plemena orkov.

*** - Je samozrejme otázne, do akej miery môžeme pôvodný výraz *goblin* chápať ako označenie skutočne skazenej bytosti, alebo označenie škodoradostnej lesnej príšerky.

Použitá literatúra

1. David Day: Svět Hobitů. Volvox Globator, Praha 2003
2. Holger Kalweit: Germánská kniha mrtvých. Eminent, Praha 2003
3. J.R.R.Tolkien: Morgoth's Ring (HOME volume X). Harper Collins Publishers
4. J.R.R.Tolkien: Návrat Krále. Mladá Fronta, Praha 1998
5. J.R.R.Tolkien: Kniha Ztracených Povestí I. Winston Smith, Praha 1995
6. Františka Vrbenská: Bratrstvo černé pracky. In: Pevnost 7/2004

Matúš "Loki" Hyžný

SLAVCON 2008 - VÍKEND PLNÝ POHODY A SKVELÝCH PRIATEĽOV

Minulý víkend (rozumej 18. - 20. apríla 2008) som mala opäť možnosť prejsť do iného sveta a zabudnúť tak aspoň na tri dni na krutú pravdu dnešnej reality. A po prvý krát v živote som so sebou pritiahaľa aj mladšieho (15-ročného) brata Stanka...

Priznám sa, mala som z toho mierne obavy. On je totiž taký istý ako ja. Tichý, nevýrečný, takže človek nikdy nevie, či sa baví, alebo nudí. A tiež som uvažovala aj nad tým, či sa mu to bude páčiť, alebo si o mne pomyslí, že som trafená a pôjde radšej domov. Piatok večer prišiel za mnou brat do práce a po šiestej hodine už sme aj pádili na miesto. Uvítacie komando tvorila Riddick, ktorá ma hned zo začiatku prepadla narodeninovými darčekmi :-D Musím priznať, že to okrem kvetiniek a bonboniéry bol jediný materiálny darček, čo som tento rok dostala, takže som sa neuveriteľne tešila. Film, ktorý som nanešťastie ešte nemala možnosť vidieť a prenádhernú, ručne robenú sadu náušnic a prstienka. Samojedinečného, kedže ešte žiadnen iný nevyrobila a ja tak trochu egoisticky dúfam, že ešte dlho nevyrobí.

Zhodili sme veci do telocvične, kde som zistila, že nemáme šancu uložiť sa do normálnej polohy a išlo sa žiť. Takúto akciu je najlepšie začať dobrú večerou. U mňa tým duplom, že som mala aj brata na starosti. Pri večeri som sa škodoradostne v duchu vyškerala, kedže si Joseph, Riddick a Manwe vymieňali názory štýlom... "ty si veľmi spoločenská" alebo "ako keby si korzet nosil". Moc dobrý pocit.

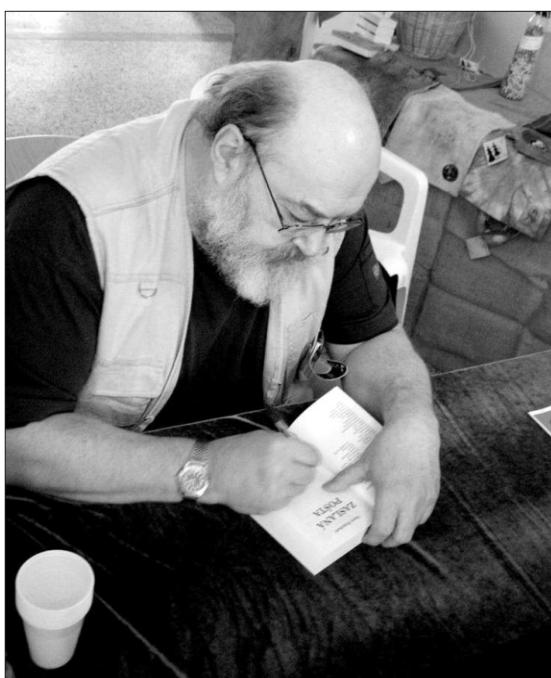
A potom sa žilo... Ochutnali sme prvú prednášku, teda iba časť. V polovici sme sa totiž s bratom zdekovali uvítať bratov Čechov. A tiež prednáška o porotcovej dileme nebola pre nás práve príťažlivá. Zvyšok piatkového večera sme vlastne strávili už len pochlakováním sa, vodnou fajkou s

višňovým tabakom a príjemnými debatami. Prvú noc sme prespalí vo vyhriatej triede s čerstvým vzduchom. Klobúk dole, určite lepšie ako studená a nie príliš voňavá telocvična. Ten smrad by mi ani nevadil, ale zima a hluk áno. Bubny mám rada, ale nie uprostred noci, kedže sa snažím zaspáť aby som sa triasla ako osika. Aj tak by to nebol spánok, ale čisté bezvedomie, z ktorého kedže sa človek preberie, ani nevie, že spal.

Sobota prebehla rýchlo a veľmi príjemne. S dobrou partiou je to tak vždy. Opäť som videla polku nejaké prednášky, už ani neviem aké, dali sme si kvas a o jednej sme sa odplížili vychutnať si tú pravú prednášku s názvom "Jak chrabry Svätopluk potkal krásnou Pocahontas". Po mnogých conoch sa mi konečne podarilo byť na celej prednáške Františky Vrbenskej a môžem povedať, že som si ju dokonale vychutnala. Málo kto by ma dokázal udržať na stoličke dve a pol hodiny sedieť, sledovať rozprávanie a nezaspáť pri tom. A to Františka väčšinou rozprávky rozprávala. Všetka čest. Jej prednášky sú naozaj lahôdkou každého conu.

Po skvelej prednáške mala nasledovať skvelá pizza. Tá bola naozaj dobrá, lenže nás sa tam zliezlo vyše 10 ľudí a oni mali iba jednu pec, takže sme tam stvrdli tiež vyše dvoch hodín.

No a potom už nasledovalo zúčastnenie sa programovej línie. Koncert Vrbovských víťazov nás nesmierne pobavil. Musím sa priznať, že som nevedela, čo to bude zač, lebo som netušila že Vrbovskí Páni bratia majú niekoľko skupín. Myslela som si, že to bude len nejaká trápna imitácia Vrbovských vŕb. A vidieť bratov Jobusovcov v montérkach, ako hrajú na všetko možné, počnúc záchodovou nádržou na vodu zvanú "hajzlový kopák", prechádzajúc saxofónom z trubiek a plastu, končiac monštruóznym zariadením s pripojenými vysávačmi s ohromnou značkou na strednej trubke, ktorá už bohužiaľ neviem, čo presne znamenala, to veru stalo za to.

Najprv sme sa smiali a potom dumali nad tým, ako zo všetkých tých harabúrd vedia vylúdiť také tóny. A tiež ma napadlo, že asi museli mať priveľa času, keď dokázali vymyslieť niečo také. No a samozrejme ženský pohľad nechýbal, hned som si všimla, aký je Braňo príťažlivý. A mal pekné okuliare. A obrúčku. Škoda. Ale má úžasný hlas.

Po víťazoch nasledovalo vyhodnotenie súťaží, čo mohli pokojne nechať na nedele, a očakávaná tombola. Ja som tradične zase nič nevyhrala, ale bratove číslo vytiahli, tak som mu musela ísť po výhru ja. Tričko a karty máme doma a kľúčenku s potitkom nám poctivo niekto čmajzol.

Ohňová show sa mi po minulých ročníkoch zdala príliš krátka. Vargar je jednoducho Vargar, tí dokázali utvoriť nezabudnuteľný zážitok. Chlapci, ktorí sa nám predviedli tento rok, boli sice super, ale chýbal tomu príbeh a viac času.

Neskoro večer sme sa usadili v čajovni s Jankom Aramonom a Big Šamanom. Zlatička. Anetka pustila krásnu hudbu (soundtrack z filmu Fontána) a ... potom som musela utiecť. Brat sa tam nudil (to bolo po prvý krát cez víkend, čo je úspech) a mne tá hudba nerobila dobre obzvlášť, keď sa spomenulo slovo rakovina.

A tak sme sa presunuli na koncert Vrbovských vrťb, kde som sa zahŕbila do príjemnej hudby a zatienila svoj mozog snami. Do tanca ma sice volali, ale ostala som sedieť. Podlaha sa aj tak dosť tvárla, že to už dlho neznesie. A čo by spravilo také zemetrasenie menom Lenka, to radšej ani pomyslieť. O pol jednej ale koncert prerušila polícia za rušenie nočného kľudu, tak sa chlapci rozlúčili, zbalili a odišli. A my sme sa spolu s Anetkou zbalili a sadli to taxíka a išli spať ku známej. Trieda sa túto noc nepodarila a spať v tej uzimenej telocvični, kde celý večer dýchalо množstvo ľudí a potilo sa dosť tanečníkov by ma neprinútil nikto.

V nedele som zmeškala Weleslawovu prednášku, poslednú, na ktorú som chcela ísť a tak sme sa už len tak pochlakovali. Posledný deň aj tak väčšinou býva o polomŕtvykh existenciach, lúčení sa a depresiach z nekonečného čakania do ďalšej conovej akcie. A nakoniec sme sa zbalili aj my a 14:45 sme vyrážali autobusom na cestu do reality. Posledný zášklb conu sme ešte zažili doma, keď sme zobraťi otca a išli sa do reštaurácie najest' teplej stravy.

Kissilen

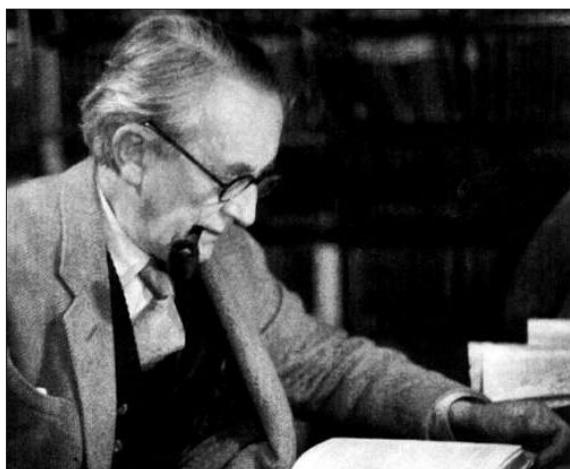
Report bol prebratý so súhlasom autorky z blogu <http://lenkakisssova.blog.sme.sk/>. Na blogu si určite pozrite fotografie priložené k reportu, ktoré s ním priamo súvisia. Stojia za to! (Vzhľadom na nedostatok miesta sme ich tu nemohli vopchať a vo farbe sú určite krajšie.) A nezabudnite kliknúť karmu!

FENOMÉN MENOM SLAVCON

Táto akcia, pôvodne začínajúca ako tzv. „papučkový con“ sa budúceho roku dožije už štvrtého ročníka. Prvý ročník festivalu sa uskutočnil 13.-15. októbra 2006 v priestoroch SPŠD na Kvačalovej ulici. K dispozícii bolo vtedy 7 tried, 2 telocvične a školský dvor. Report z tohto conu si okrem iného môžete prečítať aj v Athelase XIII (december 2006). Odvtedy to šlo s kvalitou festivalu iba nahor. Vzhľadom na výskyt IstroConu v mesiaci september bolo organizovanie ďalších ročníkov SlavConu presunuté na apríl, takže už pol roka po prvom ročníku tu bol ročník druhý s výrazne väčšou účasťou a hádam aj hutnejšou atmosférou. Report z tohto ročníka sme priniesli v Athelase XIV (jeseň 2007). Tretí ročník, tohtoročný, prekonal všetky očakávania. Na akcii sa zúčastnilo približne 430 ľudí, pričom platiacich návštěvníkov bolo 354, oproti predpokladaným 250. SlavCon sa programom a hostami zaradil medzi akcie hodné svojho mena a patrí tak medzi to najlepšie, čo Slovensko a Česká Republika vedia v oblasti fantastiky ponúknut'. Veríme teda, že sa budúci apríl opäť stretneme na Kvačalovej!

POVAŽUJETE TOLKIENA ZA FANTASY?

ČO JE TO TÁ FANTASY?

Väčšina čitateľov bez mihu oka zaradí Tolkienove do fantasy, pričom zväčša zväčša pôjde o intuitívne zaradenie bez zamyslenia sa nad definíciou pojmu fantasy. Ked' sa prejdete po kníhkupectvách, diela J.R.R. Tolkiena nájdete na dvoch miestach: alebo okupujú regály venované fantastickej literatúre, alebo ich kníhkupec (či skôr kníhpredajca) zaradil medzi detskú literatúru (tu by som vedel menovať aspoň dve kníhkupectvá v Bratislave). Pri zaradení Tolkiena (a vlastne hocakého autora) do konkrétneho žánru sa však nevedomky dostávame na tenký ťad, lebo dovolím si tvrdiť, definíciu niečoho takého, akým je napr. žánor fantasy je po čertoch ľažké. (Pokúste sa zadefinovať napr. pojem „umenie“ jednou alebo dvoma vetami a hned uvidíte, čo mám na mysli. Tu sa možno zíde hlbavejších upozorniť na filozofa rakúskeho pôvodu Ludwiga Wittgensteina (1889-1851) a jeho slávny príklad s definíciou „hry“.) Samozrejme pri letmom pohľade to zas až také ľažké nie je, avšak v posledných desaťročiach sa objavujú literárne diela, ktoré sa akosi zdráhajú priať zaužívané okovy klasického fantasy subžánru, kde hrdinovia bojujú s obľudami a zachraňujú svet pred armagedonom.

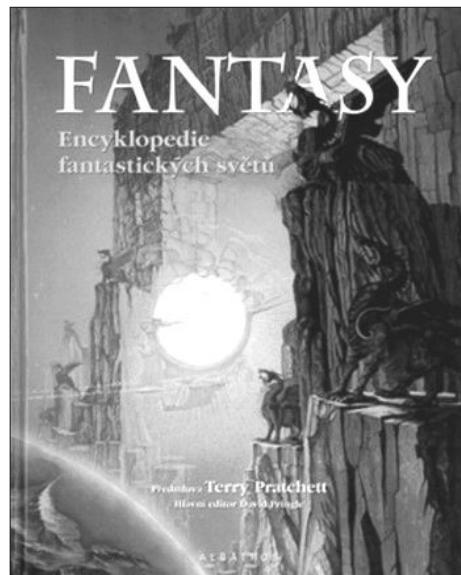
Ak sa čitateľ mrkne na autorov, tvoriacich pred Tolkienom, alebo za jeho života, zistí, že fantastično v literatúre bolo prítomné odnepamäti. (Spomeňte si na hry Macbeth alebo Sen noci svätojánskej od Shakespeara. Považujete ich za fantasy?) Napokon, vždy tu boli rozprávky a hrdinské báje, ktoré pracujú s rovnakými prostriedkami ako aj moderní autori fantasy literatúry. O fantasy sa tiež občas hovorí ako o rozprávkach pre dospelých. Kde teda možno položiť hranicu medzi fantasy a tou „normálnou“ literatúrou? A existuje vôbec taká hranica?

Anglická wikipédia definuje fantasy ako žánor používajúci mágiu, alebo inak vykreslené

nadprirodzeno, ako primárne prostriedky tvorby. Encyklopédia Fantasy od Davida Pringla zase stavia do popredia naplnenie „túžby srdca“. Túžby po lepšom svete, alebo aspoň po plnšom zážitku. Fantasy by teda mala účinkovať najmä na naše city a pocity.

Pri obidvoch definíciah sa však nemôžem zbaviť dojmu, že sú umelé. Tá prvá sa opiera o literárne kulisy, druhé ide o pocitovú rovinu plynúcu z diela. Mnohé literárne diela však nejakým spôsobom využívajú nadprirodzeno bez toho, aby boli radené do fantasy a sú stovky autorov, ktorým ide o „naplnenie túžby srdca“ (nech už ide o čokoľvek...) bez potreby vykresliť hrdinský boj s okrídleným drakom.

Tým všetkým chcem poukázať na niekoľko vecí. Po prvej: zadefinovať akýkoľvek literárny žánor môže byť ľažšie, než sa na prvy pohľad zdá. Po druhé: pridružením diela do konkrétneho žánru môžeme nevedomky veľmi ľahko rozšíriť samotné hranice žánru, ktoré môžu pohliť aj zdanivo nesúvisiacu literatúru. V konečnom dôsledku sa definovanie žánru môže vymknúť spod kontroly. Stalo sa to aj v prípade Pringleovej encyklopédie, kde sa vedľa Conana ocitajú americké filmy (zväčša komédie) sedemdesiatych a osiemdesiatych rokov o anjeloch, ktorí sa dostali do tela človeka a nevedia kam z konopí. Na druhej strane však Wendlerovo majstrovské dielo Nebo nad Berlínom do fantasy zaradené nie je (a právom!). Po tretie: definícia abstraktných pojmov (ako napr. fantasy) napokon často ostáva na subjektívnom názore. A jeden takýto subjektívny názor prezentuje aj tento článok.

TOLKIEN VERSUS „MODERNÁ“ FANTASY - ROZDIEL V PRÍSTUPE

Tolkien za svojho života miloval príbehy. Bol skvelým rozprávačom, stačí sa opýtať jeho detí. A ešte tu máme fanúšikov jeho diela, ktorí dávajú mená svojim domácim miláčikom podľa hrdinov Pána Prsteňov, nehovoriac o zakladaní kdejakých kluboch, či občianskych združeniach. Skrátka, Tolkien to s jazykom vedel. A práve ten hrá hlavnú úlohu v celej

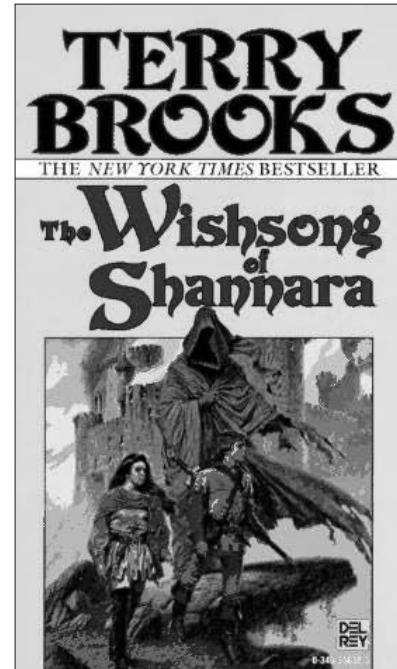
Jeho mytológií. Tolkienov a teda aj nás svet vytvorili slová jazykov. Tak ako súčasní filológovia študujú história jednotlivých ľudských pokolení skrz jazyk a jeho podoby, rovnako Tolkien, sám jazykovedec, „preštudoval“ brehy Stredozeme (a nielen Stredozeme...). A podal o nich správu. Tú správu veľmi dobre poznáte a mnogí z nej viete naspamäť citovať...

Tolkien však diela svojich „fantastických“ predchodcov pravdepodobne nepoznal, takže mená ako William Morris, lord Dunsany či Erik Eddison mu asi veľa nehovorili. Ako jeden z mála vplyvov možno menovať snáď iba Georga MacDonalda (autor diela *The princess and the Goblin*) a viaceré rozprávkové knihy, ktoré pomáhali vytvoriť Hobita. V zásade však Tolkien vychádzal skôr z literárneho odkazu stredovekých romancí a mytológických spisov, než z konkrétnych diel jeho súčasníkov. Aj keď ho teda v mnohých ohľadoch môžeme zaradiť do fantastického žánru, paradoxne nepokračoval v tom, čo už fantastika mala za sebou v jeho dobe. Naopak, vytvoril niečo ako paralelnú líniu v rámci akéhosi evolučného stromu literatúry, od ktorej sa priamo oddelili desiatky ak nie stovky súčasných autorov, uvedomujúc si možnosť vytvárať niečo z Tolkienovho úspechu (áno, narázam na posttolkienovskú epickú fantasy ->>>).

To, o čo v celom Tolkienovi ide, je viac o prístupe, ako o samotnom obsahu, aspoň tak sa to javí mne osobne. Prístup k „veci“ súčasnej fantasy sa od Tolkiena významne líši. V prvom rade si treba uvedomiť, že nech už sú diela súčasného fantastického žánru napísané akokoľvek dobre, drívavá väčšina z nich bola napísaná kvôli dvom veciam: spisovateľa jednoducho baví písanie a tí úspešnejší za to dostanú aj slušné peniaze. Netreba nám súkromného detektíva, aby sme pochopili, že skutočne veľká (nákladom) fantastika sa píše práve a najmä pre ne. Takže v mnohých prípadoch môže byť autorovou motiváciou samotný zárobok. Nekonečné fantasy cykly sú toho krásnym príkladom. Touto zdanlivo ostrou kritikou však nešetríme kvôli tomu, aby som súčasných autorov zhanobil, práve naopak. Ľudia, ktorí si dokážu v dnešnom krutom svete na seba zarobiť niečím, čo ich baví, majú môj veľký obdiv. Chcem však poukázať na fakt, že celá Tolkienova mytológia vznikala za úplne iných podmienok a pohnútky k jej vytvoreniu boli taktiež úplne iné. Tolkien nepísal primárne pre vydavateľov. Neobjavoval Stredozem s úmyslom zarobenia si na seba. Práve proces tvorby najlepšie vydeluje Tolkiena z celého fantastického žánru, i keď konečný produkt takmer všetci bez výnimky spoľahlivo priradíme k hrdinskej, alebo tzv. vysokej fantasy.

Ak teda vytvoríme definíciu fantasy vychádzajúcu zo zámeru autora a procesu tvorby, Tolkien nám nebude pasovať do žiadneho beletristického žánru. A niekde tu som sa chcel dostať, pretože niekedy práve znalosť procesu vzniku diela môže výrazne ovplyvniť pohľad na dané dielo. Množstvo beletristickej literatúry funguje iba sama o sebe, i keď každé dielo o svojom autorovi niečo

vypovedá. Vo väčšine prípadov však daná „vnútorná“ výpoved' s obsahom prečítaného nemá veľa spoločného, resp. nedopĺňa dielo samotné, alebo len veľmi málo. Znalosť procesu vzniku u Tolkiena však má zásadný vplyv na vnímanie jeho diela. A neje len o uhol pohľadu, ale o celkové pochopenie významu jeho práce. Tolkienovo dielo bez samotného Tolkiena tak nemožno plne zhodnotiť.

Dovolím si tvrdiť, že vzhľadom na počet predaných (a pevne verím, že aj prečítaných) výtlačkov Hobita, Pána prsteňov alebo Silmarillionu, je možné konštatovať, že Tolkien patrí medzi jedného z najviac nepochopených autorov. Tolkien sa otvorene hlásil k voľnému chápaniu jeho diela a sympatizoval s ľuďmi, ktorí brali Pána prsteňov iba ako príbeh. Osobne som však presvedčený, že samotný dej príbehu nie je to, čo robí Pána prsteňov takým výnimočným. A čo to teda je? To už, drahí čitatelia, nechám na Vás...

Matúš "Loki" Hyžný

Záverečné slovo má pán profesor:

Samozrejme, že mi Pán prsteňov nepatrí. Skrátka, prišiel na svet a musí sa teraz vyuďať svojou určenou cestou, aj napriek tomu, že mi na jeho ďalšom osude záleží podobne, ako otcovi na osude jeho dieťaťa.

JRRT Letters 328 (1971)

Čo sa týka Tretieho veku, pokladám sa iba za zaznamenávateľa. Verím, že nezrovnalosti, ktoré sa v mojich záznamoch môžu objaviť, nevznikli dôsledkom chýb, teda tvrdením niečoho, čo nie je pravda; príčinou bol skôr nedostatok informácií.

JRRT Letters 214 (1959)

Čas

Listy pomaly dopadajú na studenú zem
Vlny sa lámu o brehy perál
Svetlám Tirionu vládne spev
Je silený
Prázdný ako každý iný deň
V každej sekunde je večnosť
Večnosť trvá iba sekundu
Bez teba
Ten čas ked' si ma vedel rozosmiat'
Ved' ľudské dni sú také krátke!
Prečo si odišiel ako ostatní?
Prečo som odišla ja...?
Západ lákal svojím leskom
Nesmrteľná ilúzia
A čas ako perly v mori
Môj, nesmel si mi ho vziať
Ten istý čas dnes trpkým vínom zapíjam
Tie studené, cudzie sny
Bez teba
Listy dopadajú na zem
Ilúvatar, prečo je smrteľnosť dar?!

Netušila som, aký vzácný
Až kým som nestratila teba
Vlny sa lámu o skaly zaliate mesačným
svetlom
Roky plynú
A každý okamih bolí
Čas, čas ostrý ako kvapky plné soli...

Veronika „Lothmíril“ Frankovská

O SPOLOČENSTVE

OZ Spoločenstvo Tolkiena, združenie fantastiky (ďalej len ST) je združenie ľudí, fanúšikov zaoberajúcich sa fantastikou a predovšetkým tému diel J.R.R. Tolkiena. Našou prvoradou snahou je združovať ľudí, ktorých Tolkienove diela zaujali rovnako väšnivo ako nás a majú záujem stretnať sa, či komunikovať s rovnakou krvnou skupinou. Ďalšou našou snahou je zveľaďovanie mena profesora Tolkiena, šírenie myšlienok a posolstiev jeho diela, ale tak isto osobne prispievať k dopĺňaniu informácií, ktoré by pomohli zodpovedať niektoré nejasné otázky. V rámci zbierania týchto informácií ST spolupracuje s inými záujmovými skupinami či jednotlivcami (autormi, prekladateľmi, teoretikmi, výtvarníkmi) zo Slovenska aj zo zahraničia. ST tiež vyhlasuje autorské súťaže na Tolkienskú tému, a následne propaguje najlepších autorov, aj prostredníctvom fanzinu Athelas. Okrem týchto aktivít sa ST aktívne podieľa na tvorbe rôznych verejných stretnutí (conov) pre ľudí zaobrajúcich sa fantastikou, organizuje takéto stretnutia a podporuje myšlienku týchto stretnutí svojou účasťou. Do tejto kategórie patrí nepochybne festival SlavCon, ktorý je akousi vlastkovou loďou nášho združenia. Za šesť rokov svojej existencie prispelo ST k rozvoju fantastiky na Slovensku. Okrem už spomínaného SlavConu, vydalo ST patnásť čísel nepravidelného fanzinu Athelas, značnou mierou dopomohlo k vzniku portálu www.slad.sk a niekoľkých ďalších webov. Jeho členovia sa aktívne zapojili do programu deviatich rôznych conov a stretnutí v štyroch krajinách Európy. Jazyková odnož ST s názvom Lambi Eldaron preložila (zatiaľ) časť elfskej učebnice. No a nakoniec sa ST snaží svojim členom poskytnúť jedinečnosť a kúzlo, ktoré určite pocitili pri čítaní Tolkienvých kníh, a to tým, že pre nich organizuje rôzne stretnutia so zaujímavými ľuďmi, oslavami, hry, výlety, vedomostné kvízy, ankety, atď.

Zrátané a podčiarknuté, TOTO je naša Stredožem.

V prípade akéhokoľvek záujmu nás neváhajte kontaktovať na nižšie uvedených e-mailových adresách alebo písomne na OZ Spoločenstvo Tolkiena, Klemensova 1, Bratislava 811 09.

ATHELAS - FANZIN OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA SPOLOČENSTVO TOLKIENA (www.arda.sk)

Šéfredaktor: Matúš „Loki“ Hyžný (loki@arda.sk)

Pomocný redaktor: Ján „Eruantalon“ Bakoš (eruantalon@arda.sk)

NA VÝROBE TOHTO ČÍSLA SA PODIELALI:

Dizajn, jazyková a grafická úprava: Matúš „Loki“ Hyžný

Ilustrácia na obálke: Daniela „Dandy“ Bodíšová

Ilustrácie: Daniela „Dandy“ Bodíšová, Matúš „Loki“ Hyžný

Autori článkov a básni: Ján „Eruantalon“ Bakoš, Kissilen, Matúš „Loki“ Hyžný, Veronika „Lothmíril“ Frankovská, Jan Parolek

Priatelia Athelasu: Dandymamka /ako podčakovanie za technickú pomoc/

Knihkupectvo Alter Ego /ako podčakovanie za pomoc pri rozširovaní/

V prípade záujmu o staršie čísla Athelasu kontaktujte šéfredaktora.